

Archeologienota Roeselare Kachtemsestraat 291

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

19-5-2017

Titel: Archeologienota Roeselare Kachtemsestraat 291

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Projectcode bureauonderzoek: 2017D140

Intern projectnummer: 2017.061

Locatiegegevens: Roeselare, Kachtemsestraat 291

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 65141 en Y: 182480; X: 65162 en Y: 182585

Kadastergegevens: Roeselare, afdeling 3, sectie B, perceel nr. 1688c (zie figuur 7)

Topografische kaart: zie figuur 5 en 6

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Ruben Vermeulen (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 19/05/2017

© Maarten Bracke, p/a Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	11
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	11
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	13
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	16
2.4. HISTORISCHE SITUERING	19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	26
3. SYNTHESE	29
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	29
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	29
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	30
4. SAMENVATTING	32
5. BIBLIOGRAFIE	33
6. BIJLAGES	35

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Roeselare Kachtemsestraat 291, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de gemeente Roeselare in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

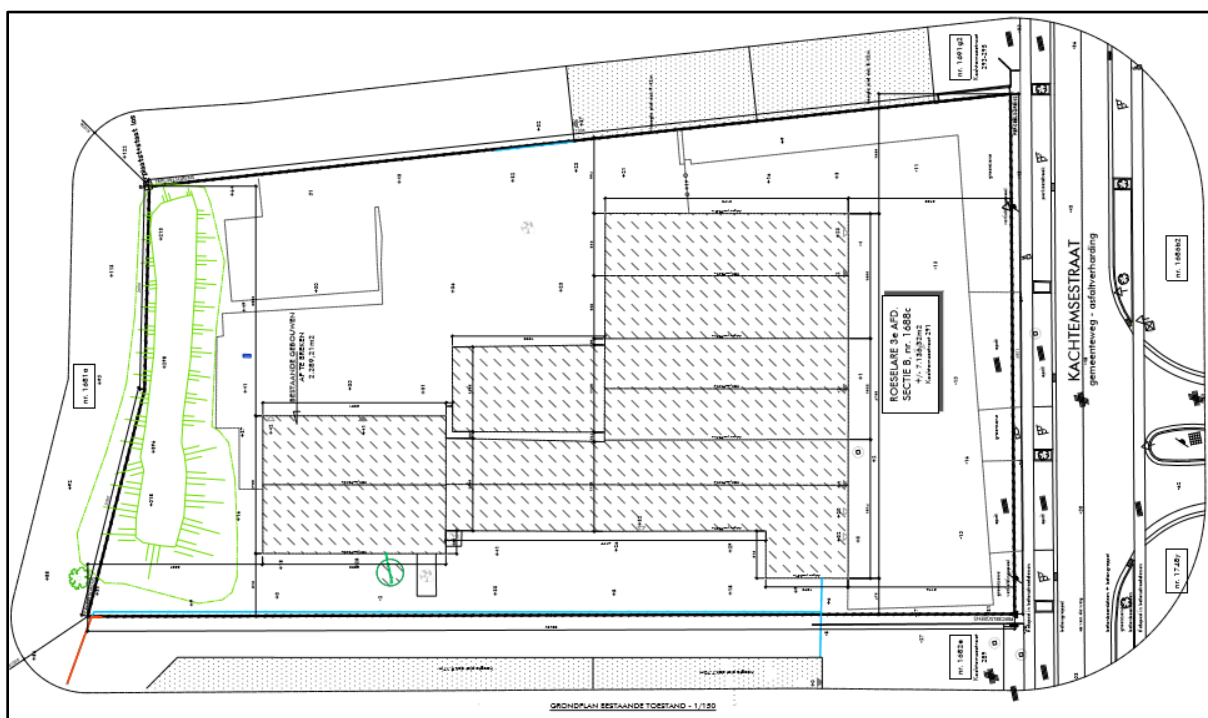
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site buiten de oorspronkelijke stadskern van de gemeente Roeselare, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, gelegen in Roeselare met een totale oppervlakte van 7136m², bevindt zich aan de noordelijke zijde van de Kachtemsestraat met huisnummer 291. Recht tegenover het plangebied bevindt zich de Maislaan. Momenteel is het terrein voorzien van loodsen en hangaars (ca. 2289m²) omgeven door asfaltverhardingen. Het grootste deel wordt ingenomen door de gebouwen en verhardingen. Enkel het noordelijke deeltje en aan de westelijk rand zijn groenzones aanwezig. Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden op: Roeselare, afdeling 3, sectie B, perceel nr. 1688c.

Figuur 1 Uitsnede uit het plan 'huidige toestand' (bron: initiatiefnemer).

Figuur 2 Zicht op het plangebied met de asfaltverhardingen en de loodsen/hangaars.

2.2.
Geplande werken

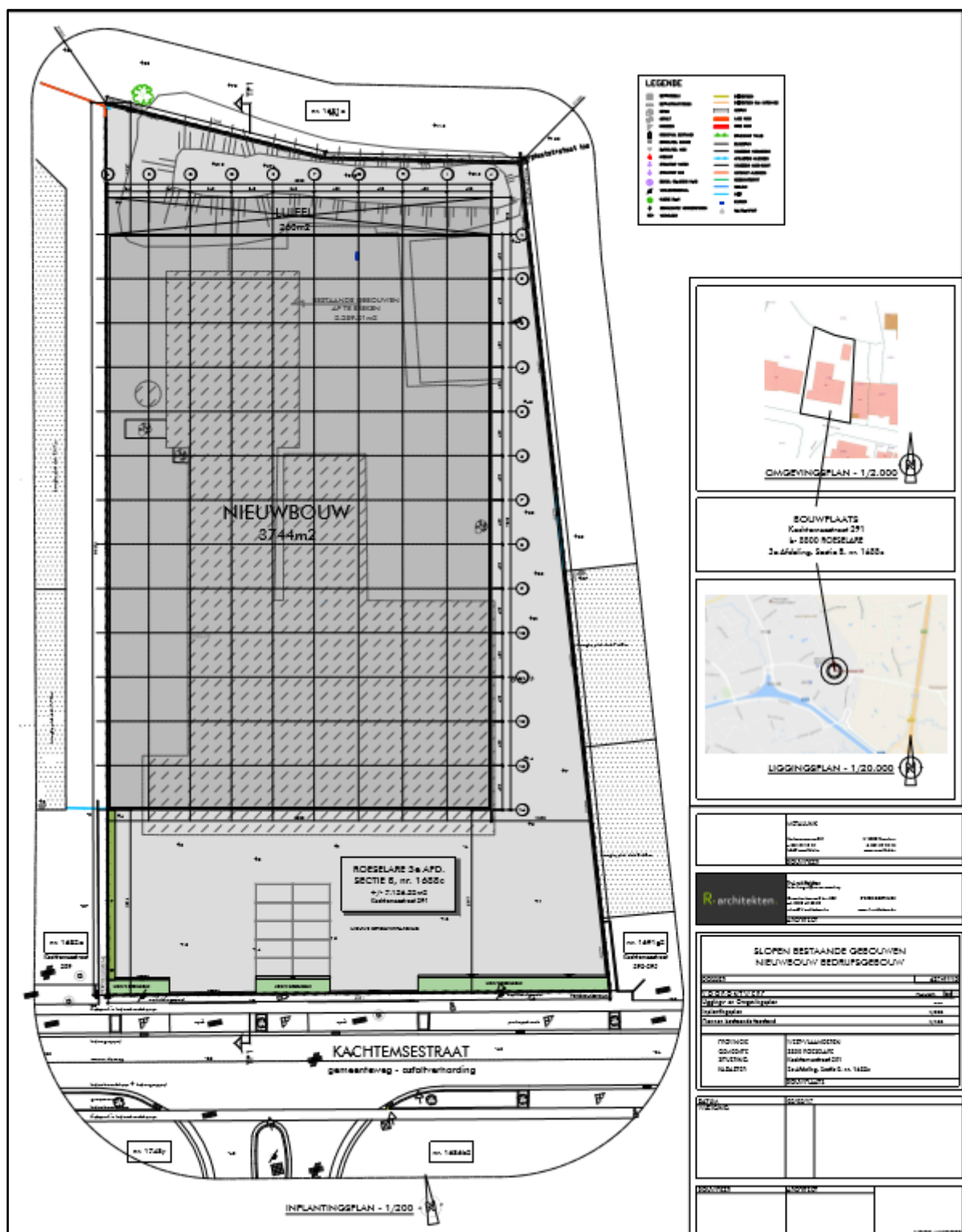
De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande loodsen/hangaars (ca. 2289m²) gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgebroken. Dit zal gefaseerd gebeuren aangezien het bedrijf tijdens deze werken operationeel dient te blijven.

Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuwbouw van 3744m² met achteraan een bijbehorende luifel van 260m². Rondom de nieuwbouw wordt een nieuwe betonverharding aangelegd. De nieuwbouw zal voorzien worden van een betonvloer van 20cm dik, daaronder voorzien van een waterdichte PE folie. Deze folie wordt aangebracht bovenop een laag verdicht gebroken betonpuin (capro-gekeurd) met daaronder een geotextiel. Volgens een regelmatig patroon van 6 op 6m worden funderingspalen voorzien.

De werkzaamheden concentreren zich in hoofdzaak op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen in de bodem beperken zich hierdoor.

Figuur 3 Zicht op nieuwbouw met bovenaan de dwarsdoorsnedes (bron: initiatiefnemer).

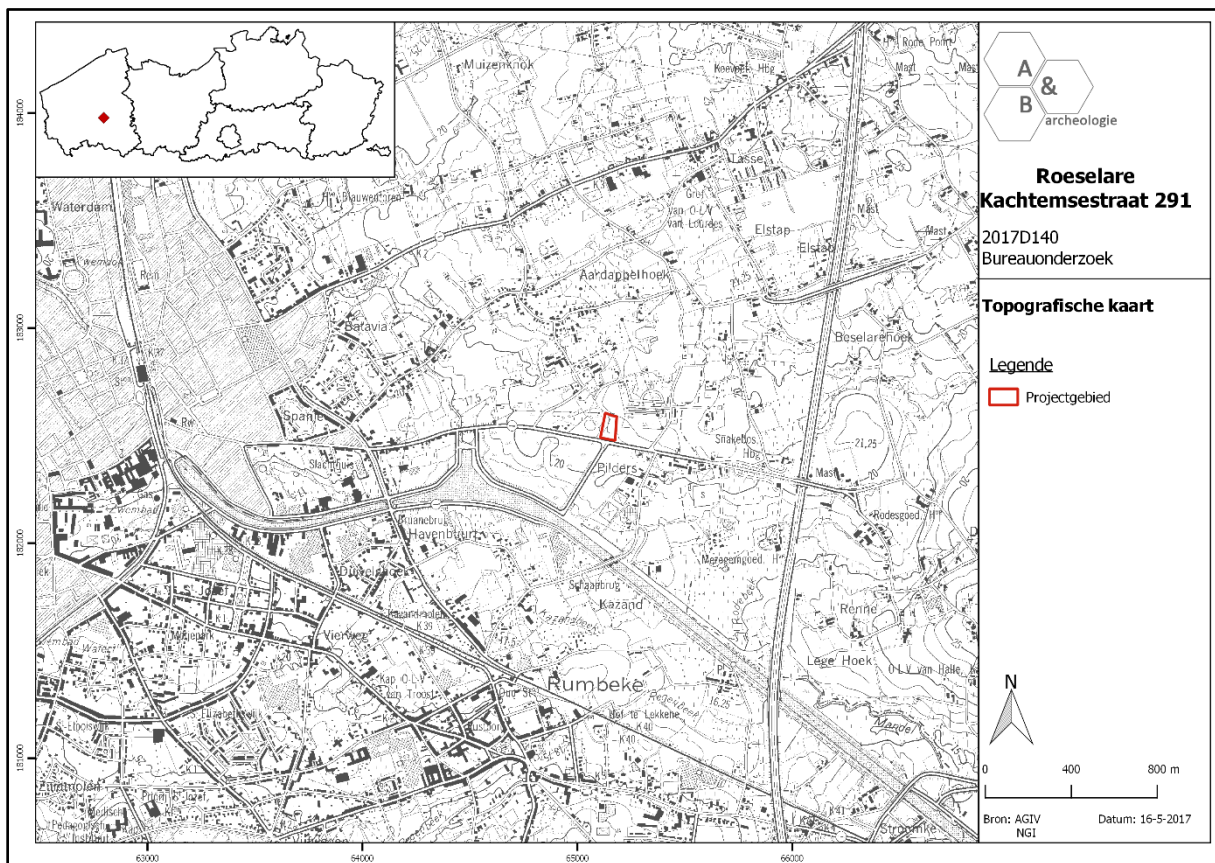
Figuur 4 Uitsnede uit het kadasterplan (bron: geopunt.be).

2.3. Landschappelijke ligging

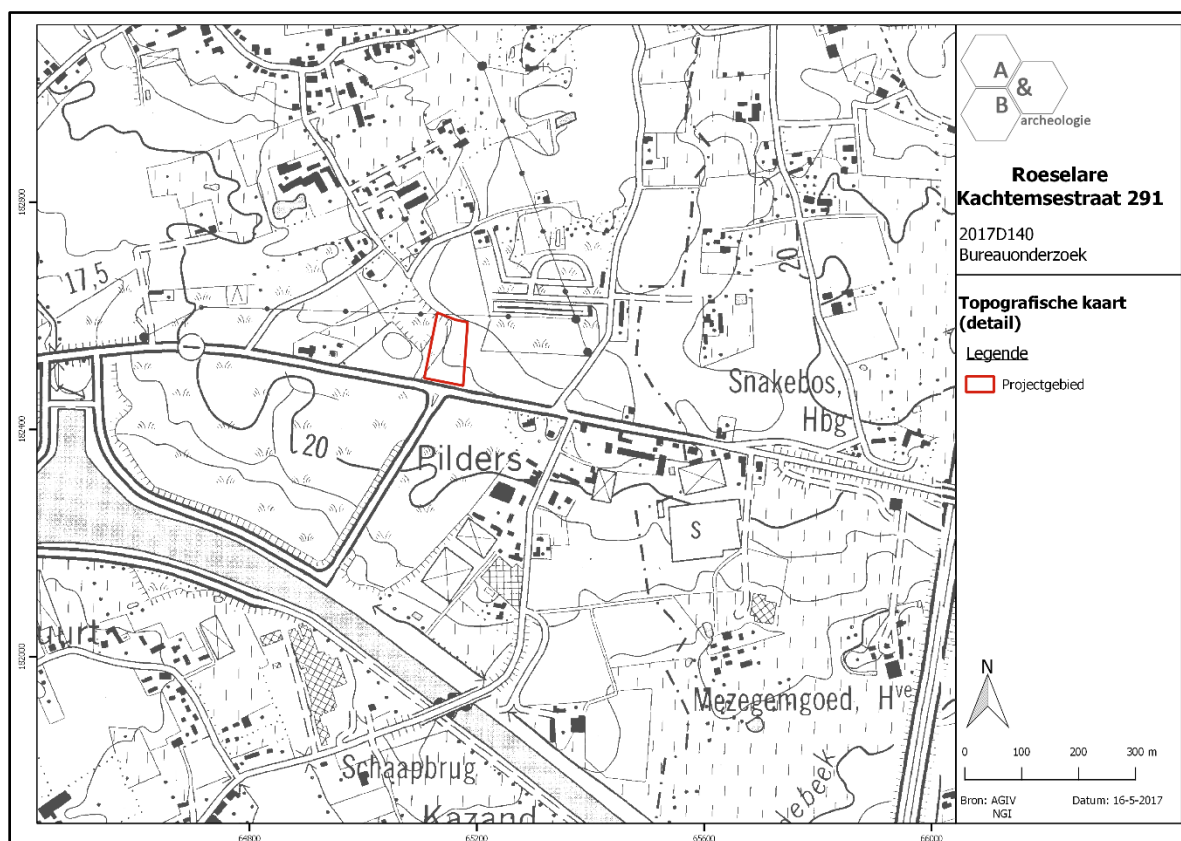
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in de gemeente Roeselare, gelegen centraal in de provincie West-Vlaanderen, tussen Brugge en Kortrijk in. Roeselare bestaat naast het centrum uit de deelgemeenten Rumbeke, Oekene en Beveren. Roeselare grenst aan de gemeenten Ardooie, Ledegem, Moorslede, Zonnebeke en Staden.

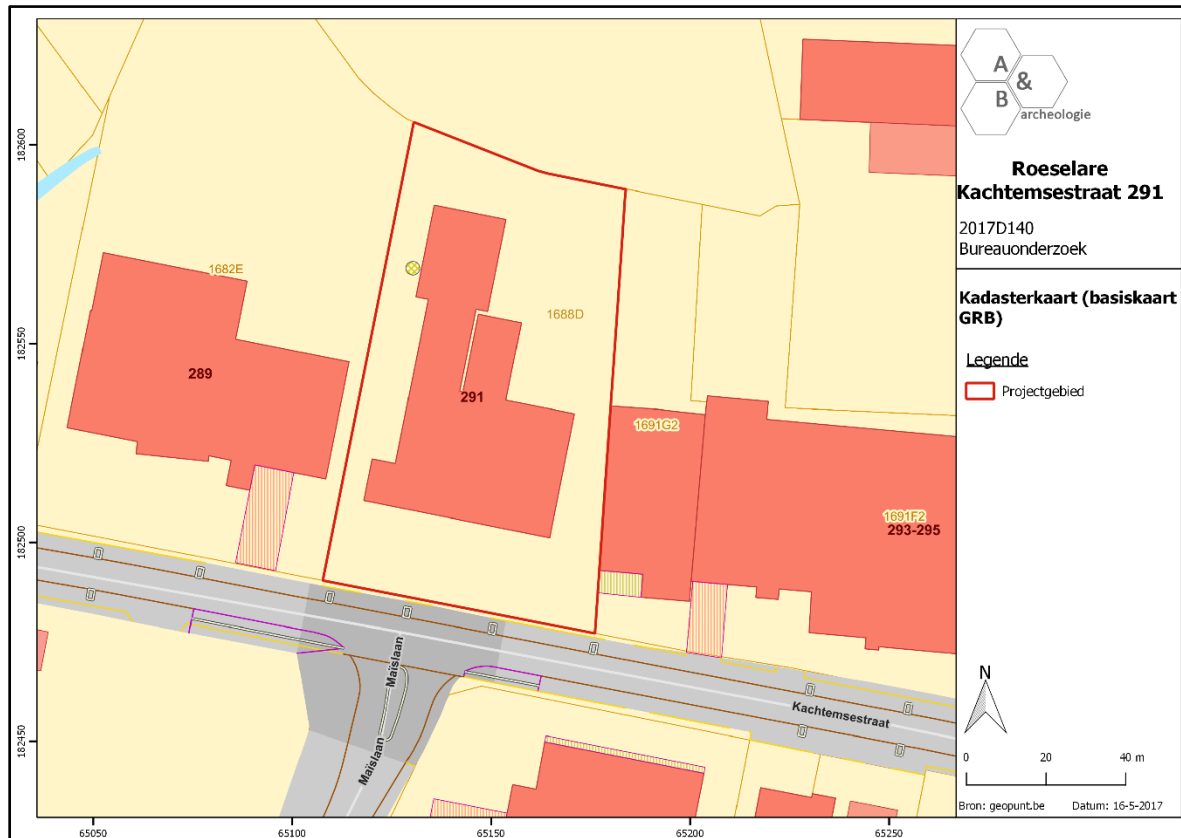
Het plangebied, gelegen aan de Kachtemsestraat 291, bevindt zich ten oosten van het centrum van Roeselare in het industriegebied De Pilders. Het gebied bevindt zich rechtover de Maïslaan. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich te: Roeselare, afdeling 3, sectie B, perceel nr. 1688c.

Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

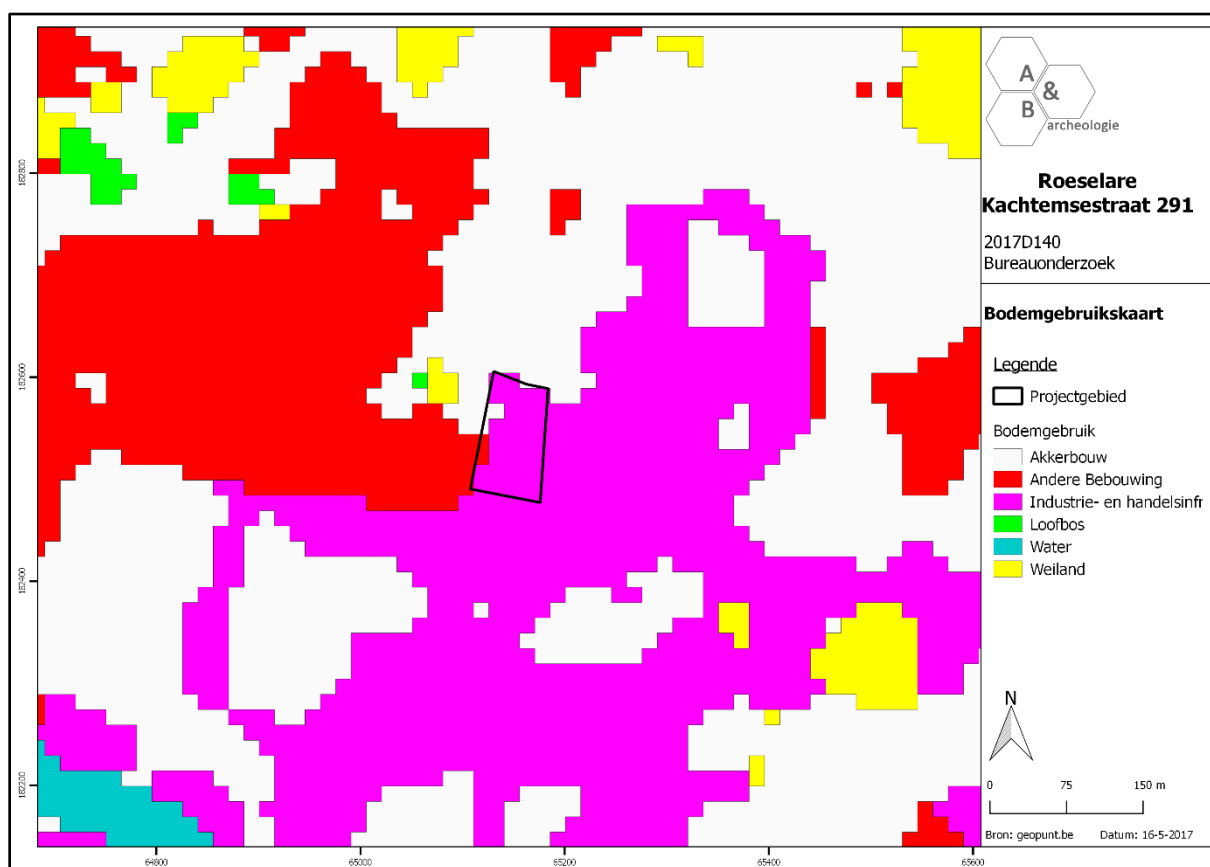

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in drie types. Het eerste type, aan de westelijke grens, wordt aangegeven met een witte inkleuring en betekent 'Akkerbouw'. Een dergelijke type wordt als volgt omschreven: een bodem die gebruikt wordt in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Het tweede type, ook aan de westelijke grens, wordt aangegeven door middel van de rode inkleuring en betreft 'Andere bebouwing'. Dit type geeft gebieden aan die voor het grootste deel worden bedekt door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene delen en open bodem, tussen 30 en 80% is verhard. Het grootste deel van het terrein wordt echter ingekleurd in paars. Deze inkleuring geeft gebieden aan die ingenomen zijn door industrie of handelsinfrastructuur. De bodemgebruiksk kaart komt grotendeels overeen met de bestaande toestand.

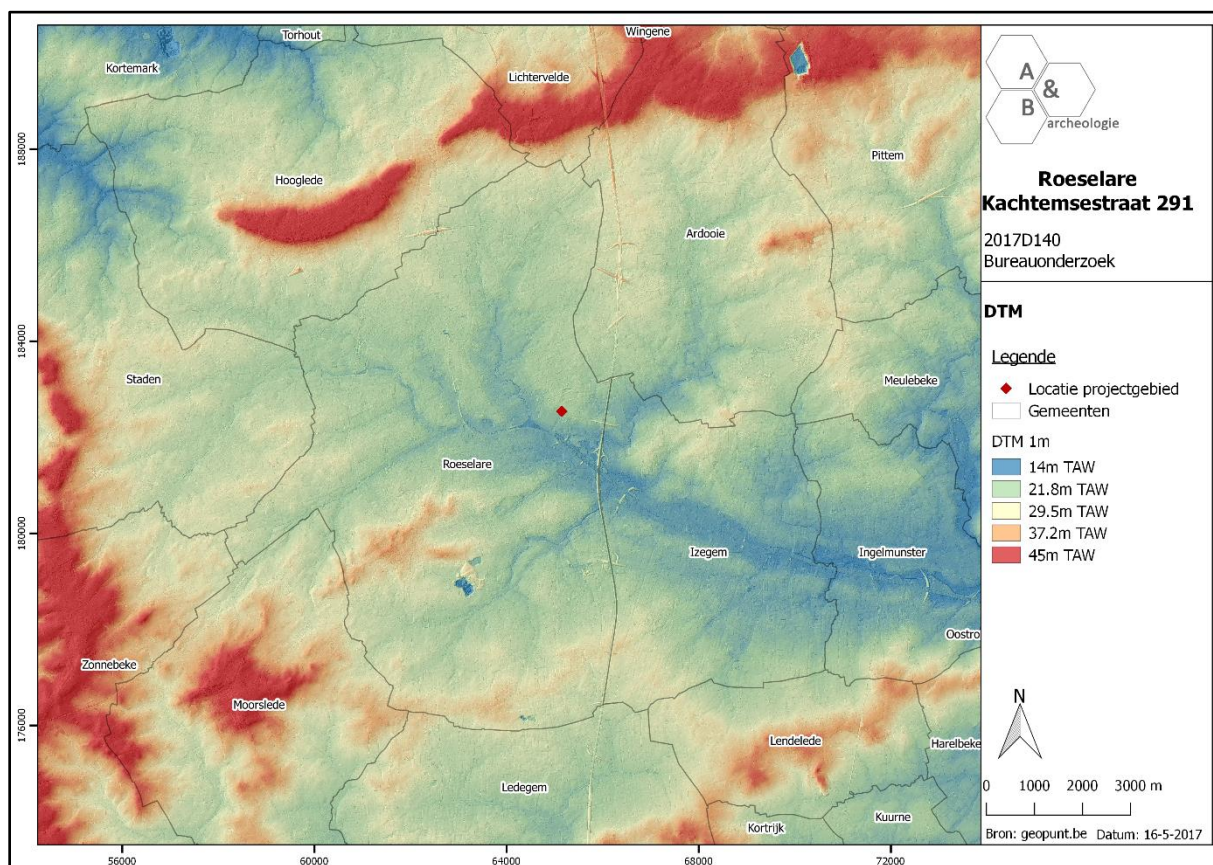
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

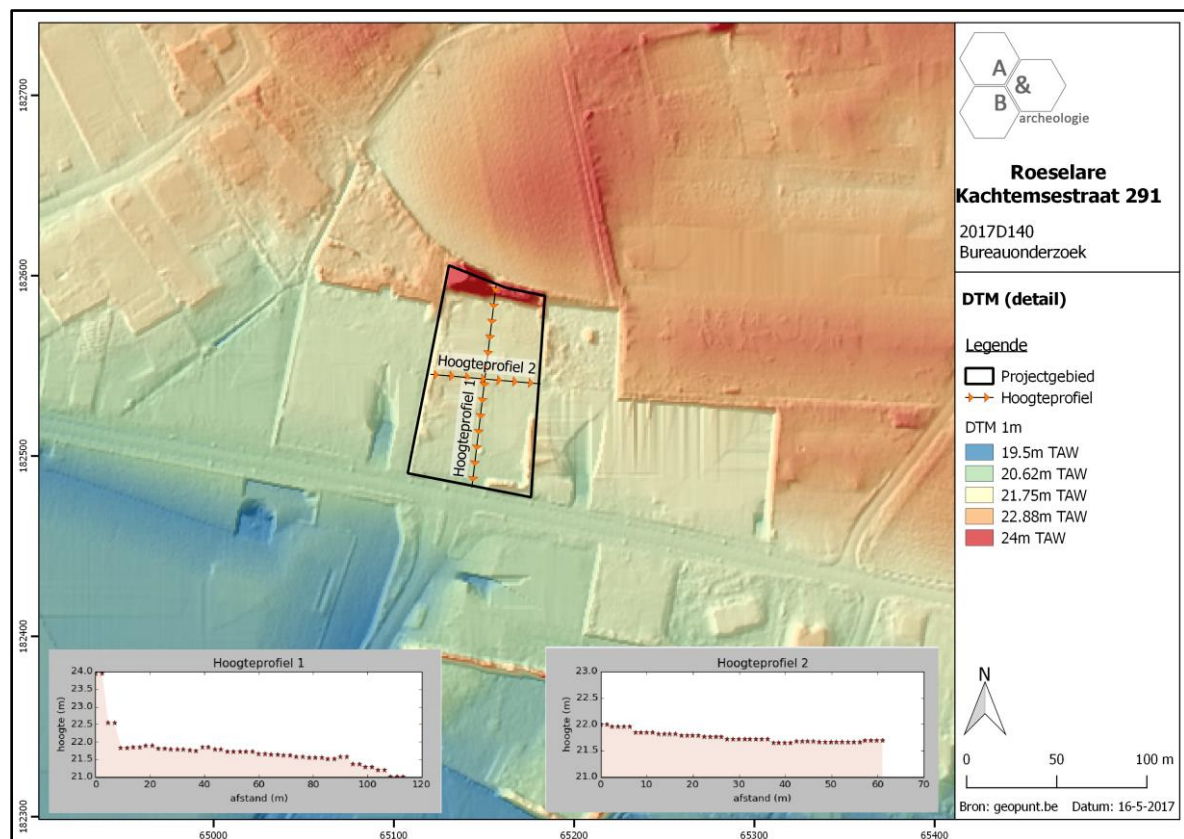
Roeselare behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het reliëf is licht golvend, met hoogtes die schommelen tussen +20 en +35m TAW. Van west naar oost is er een algemeen dalend verloop op te merken. Tegelijkertijd hellen het noordelijke en zuidelijke deel af naar het centraal gelegen kanaal Roeselare-Leie, gegraven in de Mandelvallei. Het hoogste punt situeert zich rond de Zilverberg, met een hoogte rond +35m TAW, in het zuidwesten van de stad.

Het onderzoeksgebied zelf is vrij vlak te noemen met een hoogte rond gemiddeld genomen +22m TAW. Op het Digitaal Hoogtemodel is duidelijk op te merken dat het plangebied, samen met de oostelijke en westelijk gelegen bewoning beduidend lager ligt dan het noorden. Er is een duidelijke scherpe grens op te merken langsheen de noordelijke grens, waardoor gesteld kan worden dat in het verleden reeds een afgraving en nivellering heeft plaatsgevonden (zie figuur 9). Er kan ook gezien worden dat het gebied vanuit het noorden afhelt naar het lager gelegen zuiden naar de Mandelvallei toe.

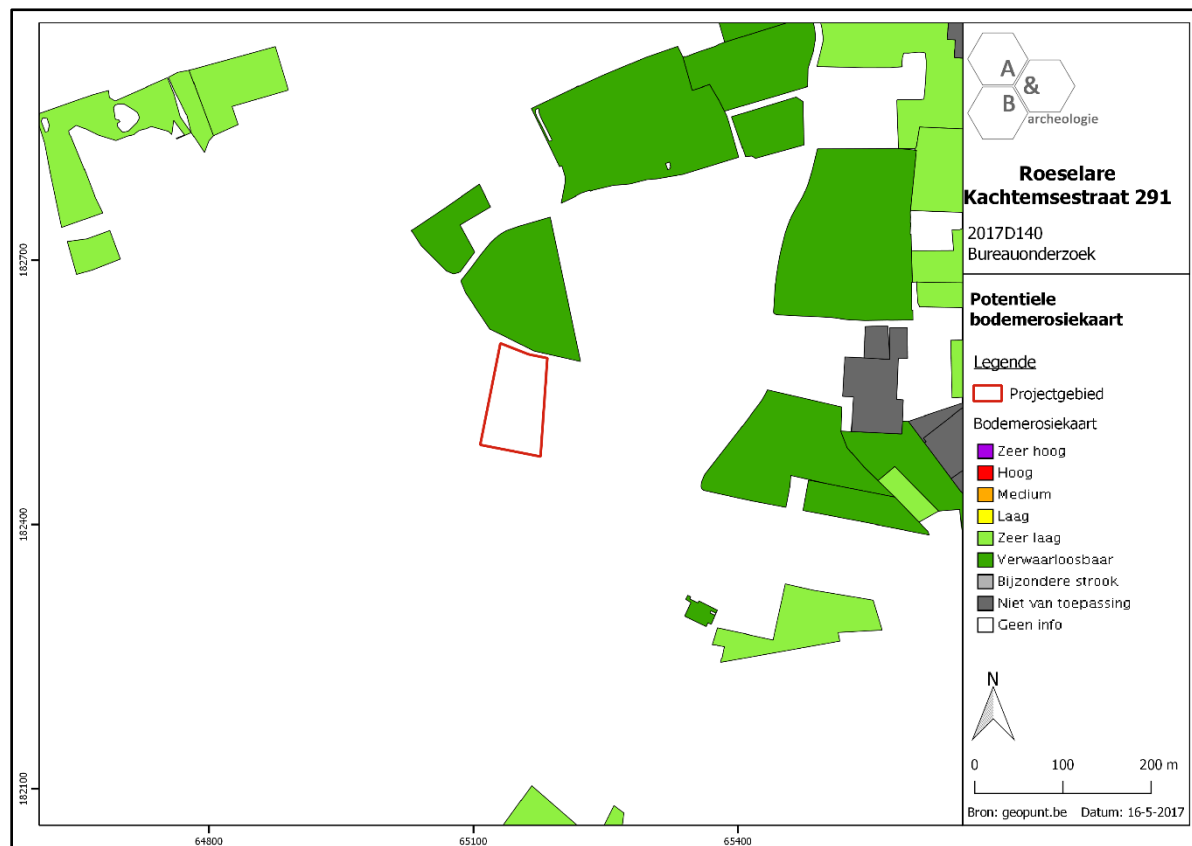
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd en is er bijgevolg geen directe informatie beschikbaar. De percelen in de omgeving hebben een lichtgroene tot groene inkleuring. Deze geven een verwaarloosbare tot zeer lage erosiegraad aan. De potentiële bodemerosiekaart baseert zich onder andere op de hellingsgraad van het terrein. Gezien de beperkte hellingsgraad kan dit wellicht doorgetrokken worden naar het plangebied.

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).

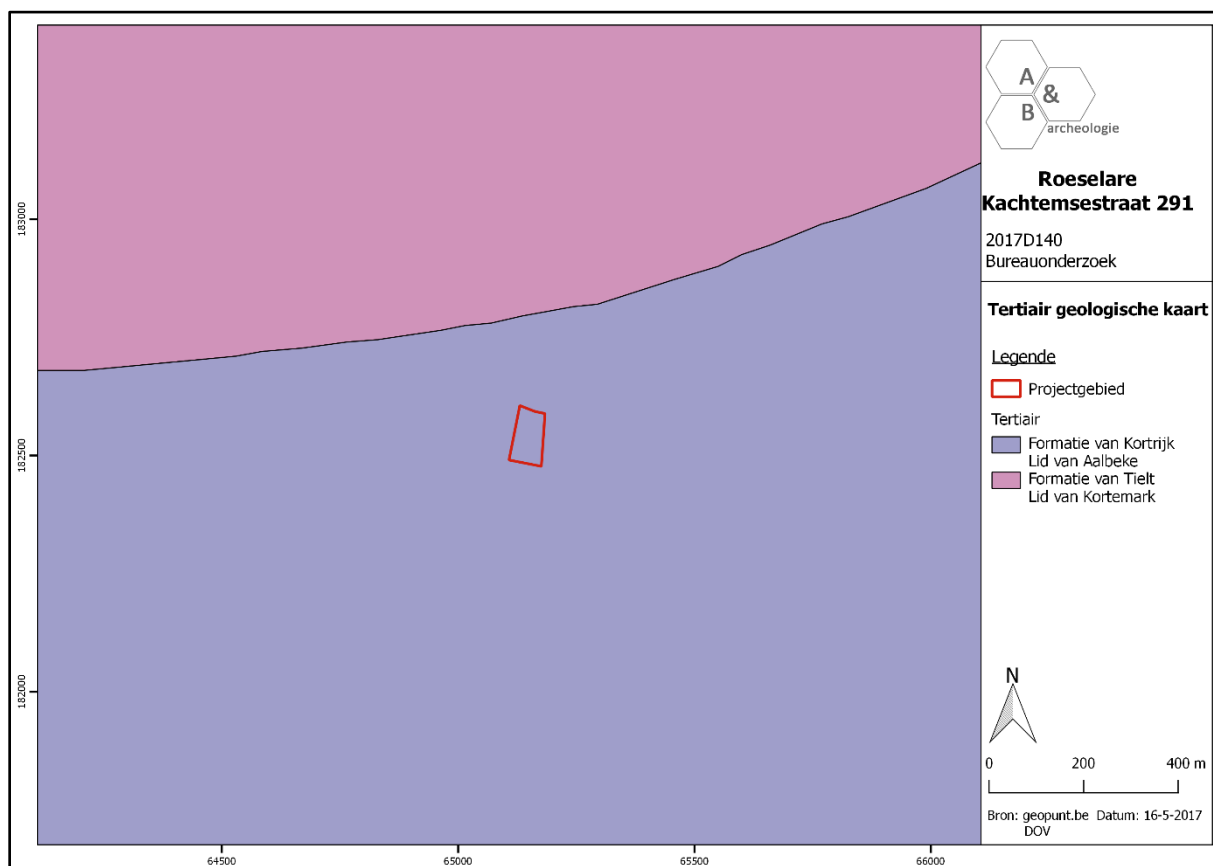

Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

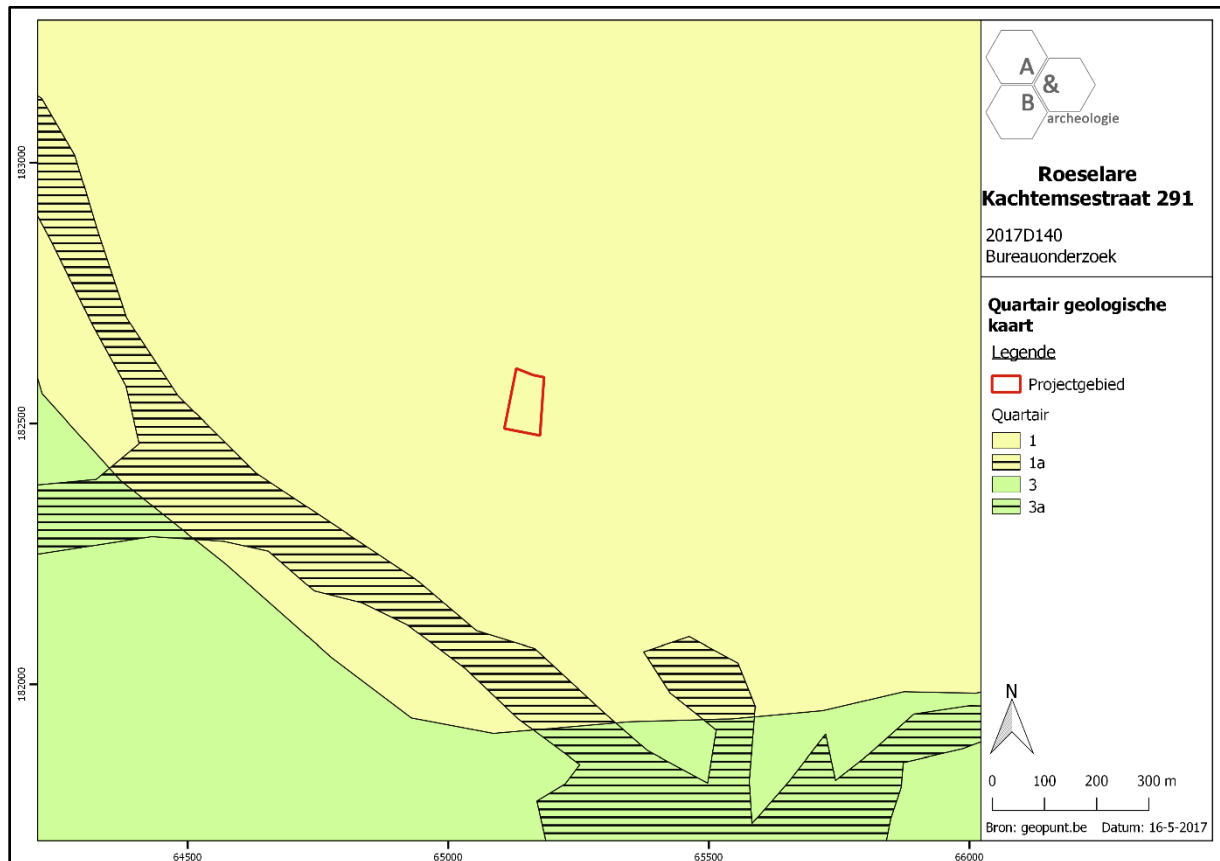
van Tielt) aangegeven. Deze eenheid bestaat uit een mariene, compacte klei met een grijze kleur met fijn silt en zandige intercalaties. De gemiddelde dikte bedraagt 17m.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond in het westelijke deel van het plangebied bestaat uit het type 1 omschreven als volgt: niet holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code *ELPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn.

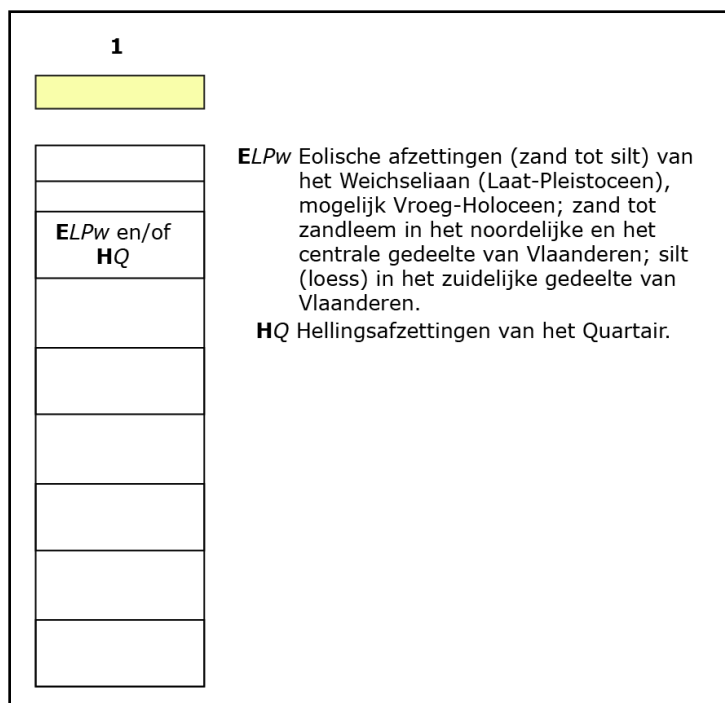
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart - type 1 (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Roeselare is ontstaan op het kruispunt van twee Romeinse banen, meer bepaald de weg Bavay-Rijsel-Menen-Roeselare-Brugge-Aardenburg en de weg Doornik-Kortrijk-Wijnendale-Oudenburg. De geschreven geschiedenis begon wanneer Roeselare in 822 voor het eerst vermeld werd als 'Roslar' in een oorkonde waarin Lodewijk de Vrome het gebied schonk aan de Sint-Pietersabdij van St-Amand-les-Eaux in Noord-Frankrijk. In 957 gaf Boudewijn III de Jongere toelating om de stad te versterken tegen de invallen van de Noormannen. Vermoedelijk gaat het om 's Gravenwal, een versterkte woning die gebouwd werd op een omwalde motte nabij de Sint-Michielskerk. Hetzelfde charter verschaftte ook het privilege tot het houden van een wekelijkse markt. Intussen ontwikkelden de landelijke kernen zich tot dorpsgemeenschappen. Zo werd Beveren voor het eerst vermeld in 1011 als 'Bebrona', en uit 1116 dateren de oudste vermeldingen van Rumbeke en Oekene of 'Hocana'. Deze dorpjes lagen verspreid rondom Roeselare, dat omstreeks 1250 het stadsrecht kreeg van Margaretha van Constantinopel. De stad kreeg een hal met belfort op het marktplein, een eigen zegel en eigen stadsfinanciën.

In de 14de en 15de eeuw fungeerde Roeselare als centrum van de weefnijverheid, maar stilaan was er een geleidelijke recessie wegens de prijzenslag met de omringende concurrerende steden. In 1488 werd een groot deel van de stad verwoest door de huurlingen van Maximiliaan van Oostenrijk, waarbij onder andere de stadshal, het belfort en de Sint-Michielskerk vernield werden. In het begin van de 16de eeuw werden de verwoeste gebouwen heropgebouwd. De 16de eeuw was een onrustige periode door het strenge Spaanse bewind, met brandstichtingen, vernielingen, belastingheffingen, invallende roversbendes, en in de tweede helft van de 16de eeuw in toenemende mate ook religieuze conflicten. Door het uitbreken van de 80-jarige Oorlog in 1568 verlieten heel wat ambachtslieden de streek om zich te vestigen in de Noordelijke Nederlanden, Duitsland en Engeland. De lakennijverheid in de stad verdween bijna volledig. In het begin van de 17de eeuw was er een periode van relatieve rust onder het bewind van Albrecht en Isabella. De linnennijverheid werd opgestart, maar door de Frans-Spaanse oorlogen bleef een echte economische heropleving uit. De eerste decennia van de 18de eeuw zorgden voor een korte heropbloei en de linnenproductie schoot de hoogte in. In het begin van de 19de eeuw volgde een geleidelijke recessie in de linnenweverij omdat deze huisnijverheid niet opgewassen was tegen de concurrentie van het mechanisch gesponnen garen uit Engeland. Deze mechanisatie leidde in de tweede helft van de eeuw tot de bouw van fabrieken aan waterspaarbekkens, wat dan weer zorgde voor een grote bevolkingsaan groei en een sterke uitbreiding van de stad.

Tijdens WO I bevond Roeselare zich in het Duitse 'Etappengebied' met aan de westelijke stadsgrens de 'Flandernstellung'. Ondanks de nabijheid van het front kende de stad slechts beperkte verwoestingen tot juli 1917, toen het Brits offensief zorgde voor een toename van het aantal luchtbombardementen met als gevolg de verwoesting van het Arsenaal. Tijdens WO II ondervond de stad weinig schade. In 1965 kwam er een fusie tussen de gemeenten Roeselare en Beveren, en in 1977 werden daar ook nog de gemeenten Oekene en Rumbeke aan toegevoegd.

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Roeselare In Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> op 16/05/2017

De oudste kaart die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit de 18de eeuw. Op deze kaart wordt geen bebouwing aangegeven in het plangebied. Het terrein is landelijk gelegen, deels als akkerland en deels als bos, ten noorden van de Mandel. Bewoning komt eerder verspreid voor in de ruime omgeving. De bewoningskern beperkt zich tot de stadskern van Roeselare verder ten westen van het terrein. Het plangebied wordt doorsneden door de Kachtemsestraat. Op basis hiervan kan gesteld worden dat er een verschuiving is tussen de Ferrariskaart en de huidige toestand. Op de Atlas der Buurtwegen (1841) worden ook geen gebouwen aangegeven. Langs de noordelijke en zuidelijke zijde komen secundaire wegen voor. De zuidelijke betreft de Kachtemsestraat en de noordelijke een landweg 'Sentier nr. 73'. Het terrein zelf is in gebruik als cultuurgrond. De kaart van Vandermaelen (1846-1854) toont een gelijkaardig, doch minder gedetailleerd beeld. De kaart van Popp (1842-1879) toont in grote lijnen dezelfde perceelstructuur als de Atlas der Buurtwegen. Wel is hier een secundaire weg aangegeven die in de zuidoostelijke hoek het plangebied doorkruist.

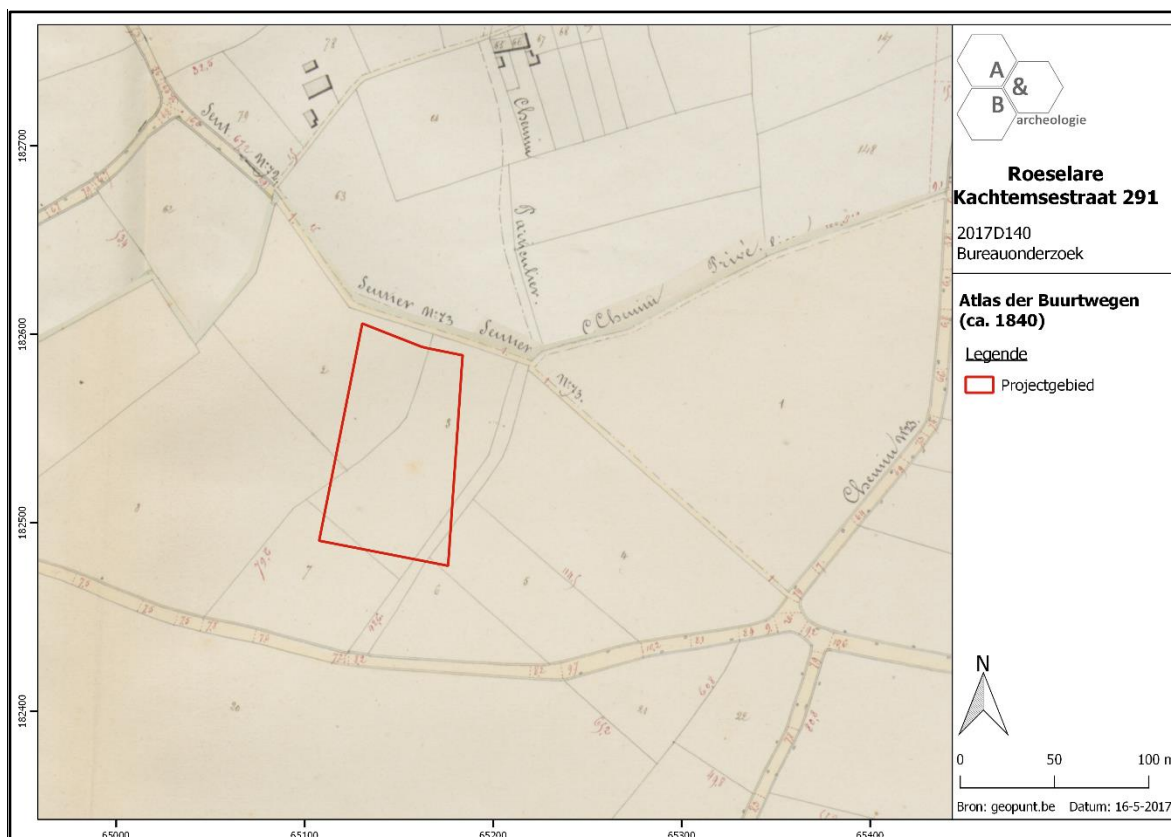
Op de topografische kaart van 1883 is een gelijkaardige situatie te zien. Het terrein is nog steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgronden. De landweg doorkruist nog het zuidoostelijke punt van het plangebied. Aan de noordelijke rand wordt opnieuw een landweg aangegeven. De topografische kaart van 1909 toont een gelijkaardig beeld.

Op een Britse loopgravenkaart van 22 augustus 1917 worden ten westen en ten zuidwesten van het plangebied Duitse loopgraven aangegeven op de noordelijke oever van de Mandel.

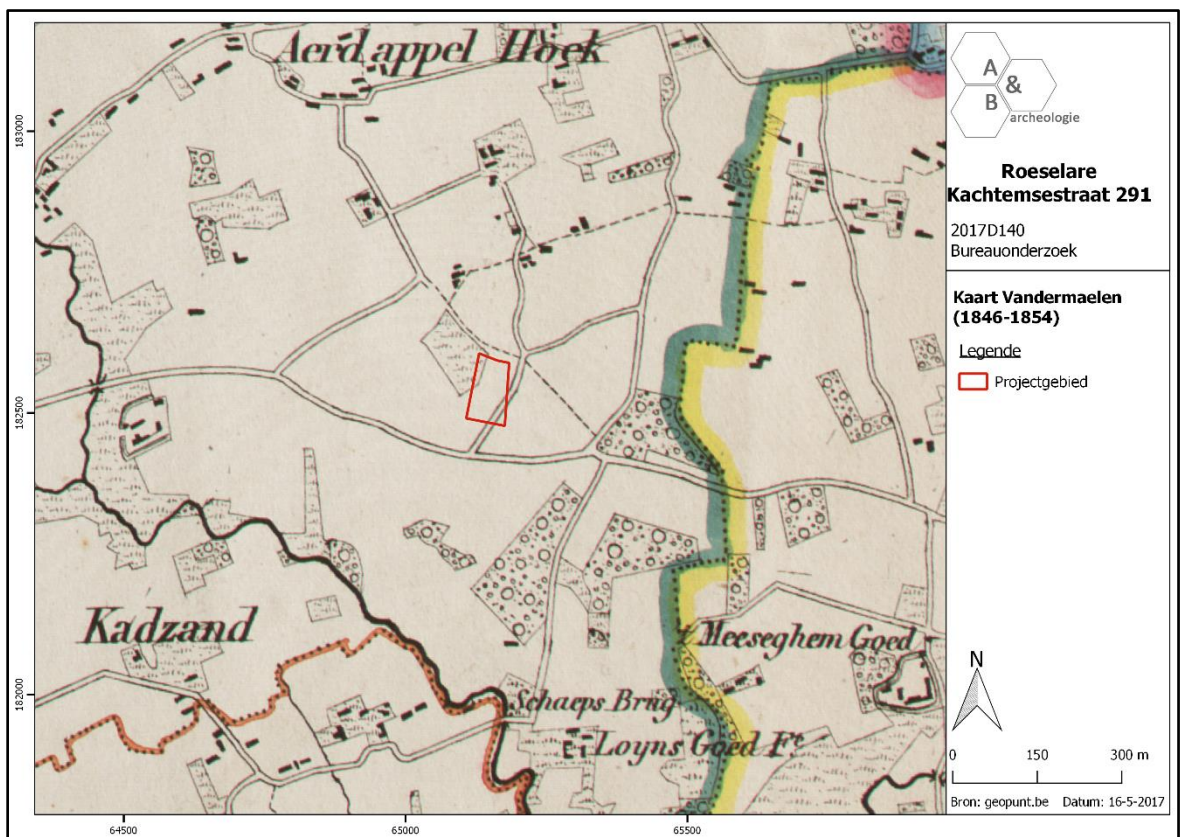
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag, maar toch kan hierop het terrein als landbouwgebied herkend worden. Op de zuidoostelijke hoek is het kleine landweggetje nog waar te nemen. Op een latere en meer gedetailleerde luchtfoto van 1979-1990 is duidelijk de ontwikkeling van het plangebied en de omgeving op te merken. Binnen het plangebied worden langs de oostelijke helft gebouwen aangegeven. De westelijke helft is nog ingenomen als groenzone. Op de luchtfoto van 2016 is het volledige gebied ingenomen door gebouwen en asfaltverhardingen. Enkel de noordelijke rand is nog in gebruik als groenzone. Ook de omliggende percelen zijn volledig ingenomen door industriële panden.

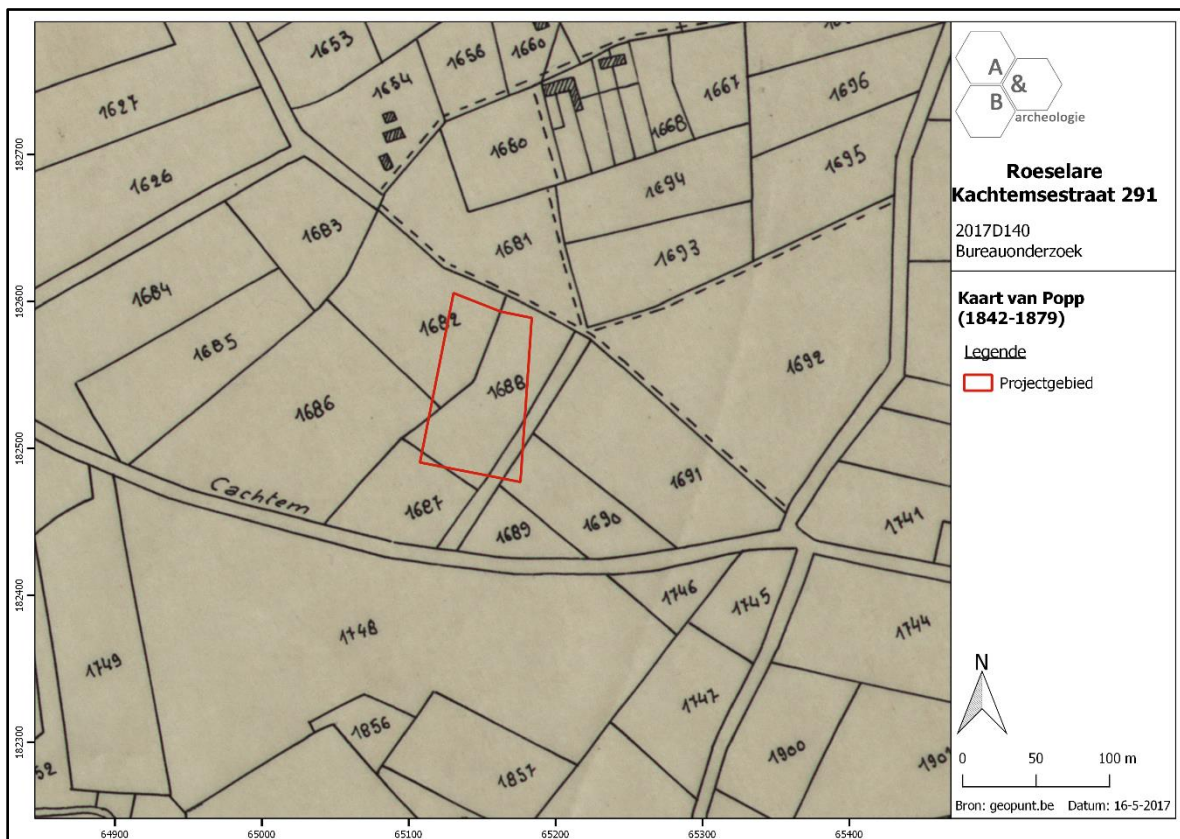
Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

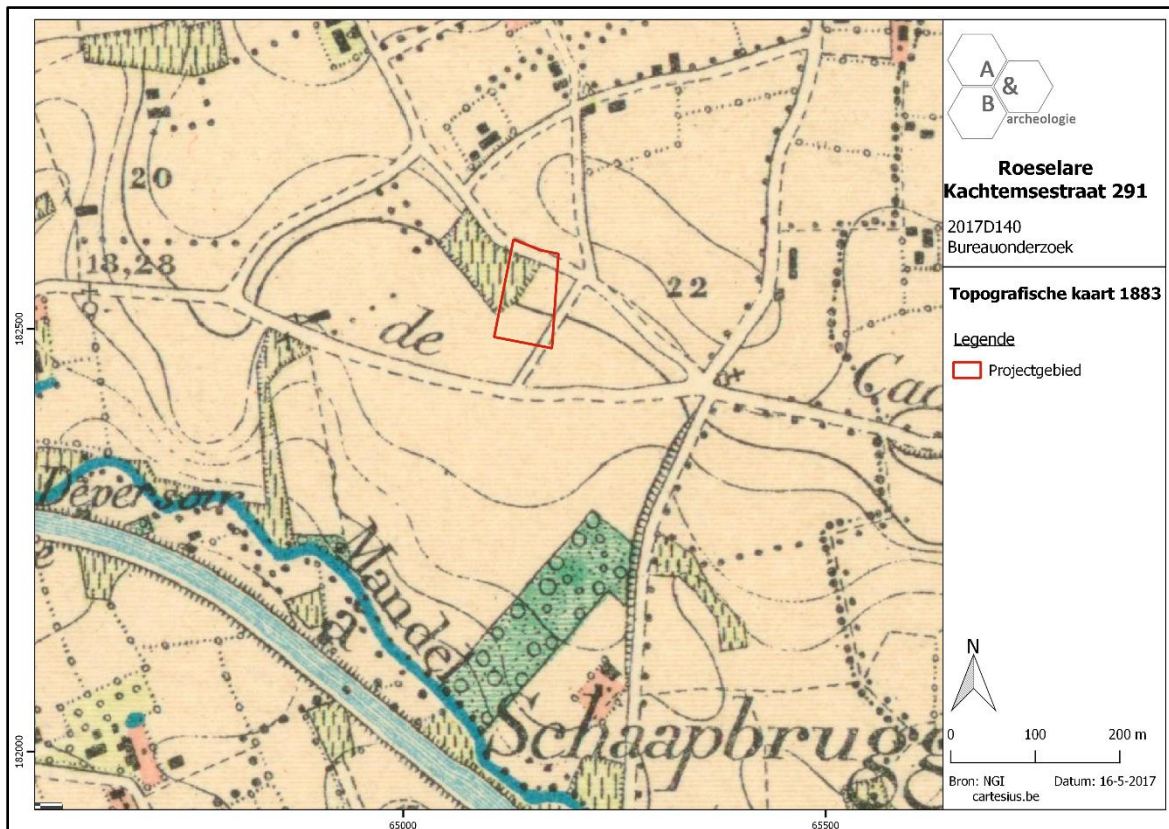
Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

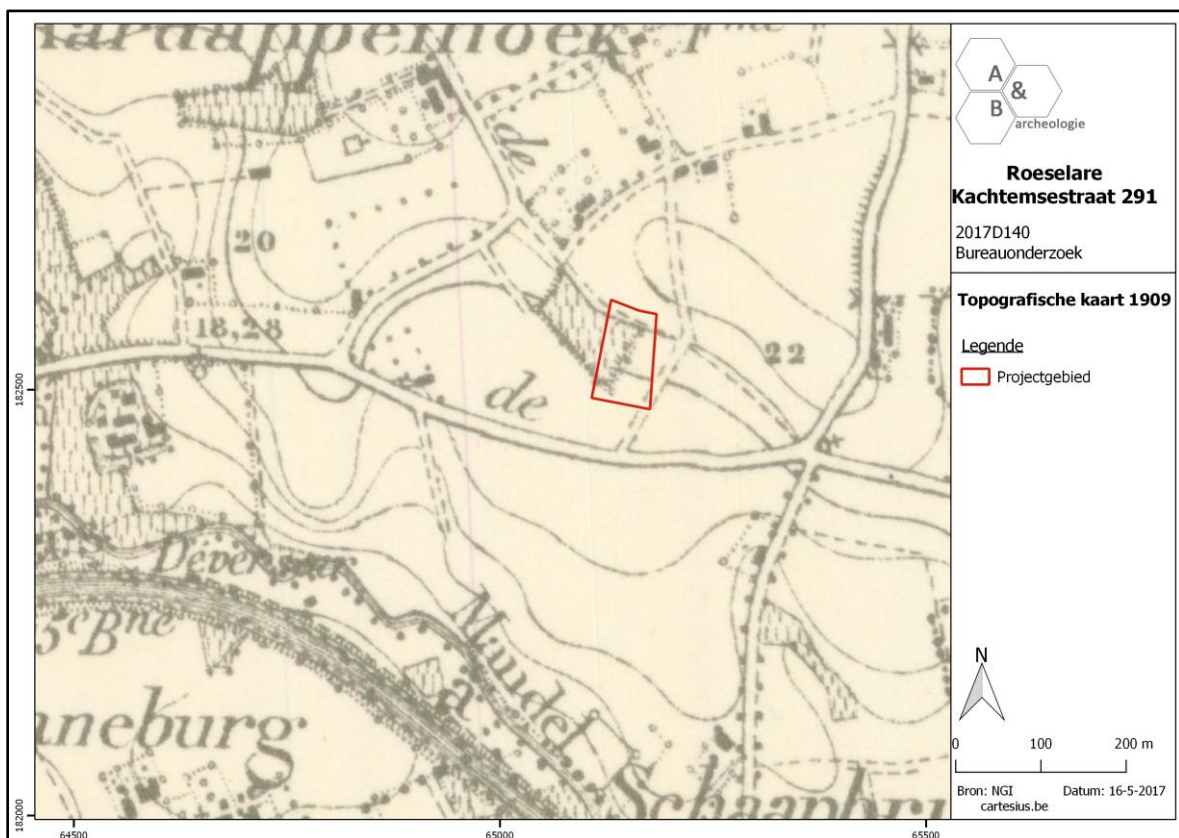
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

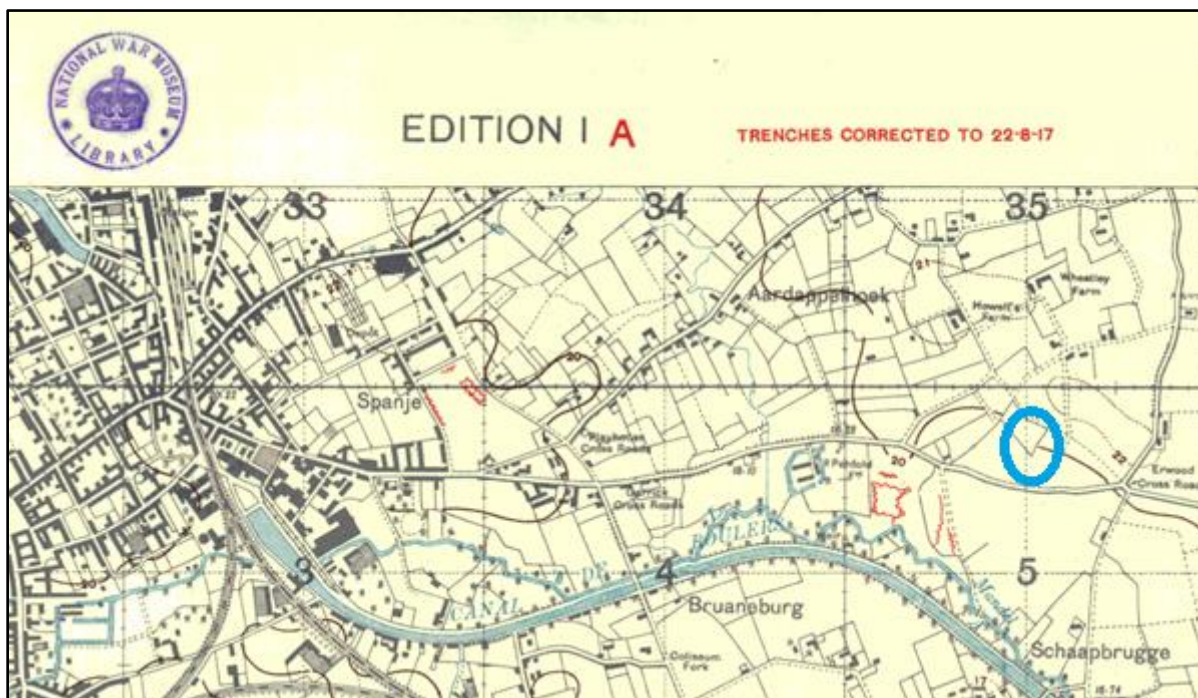
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

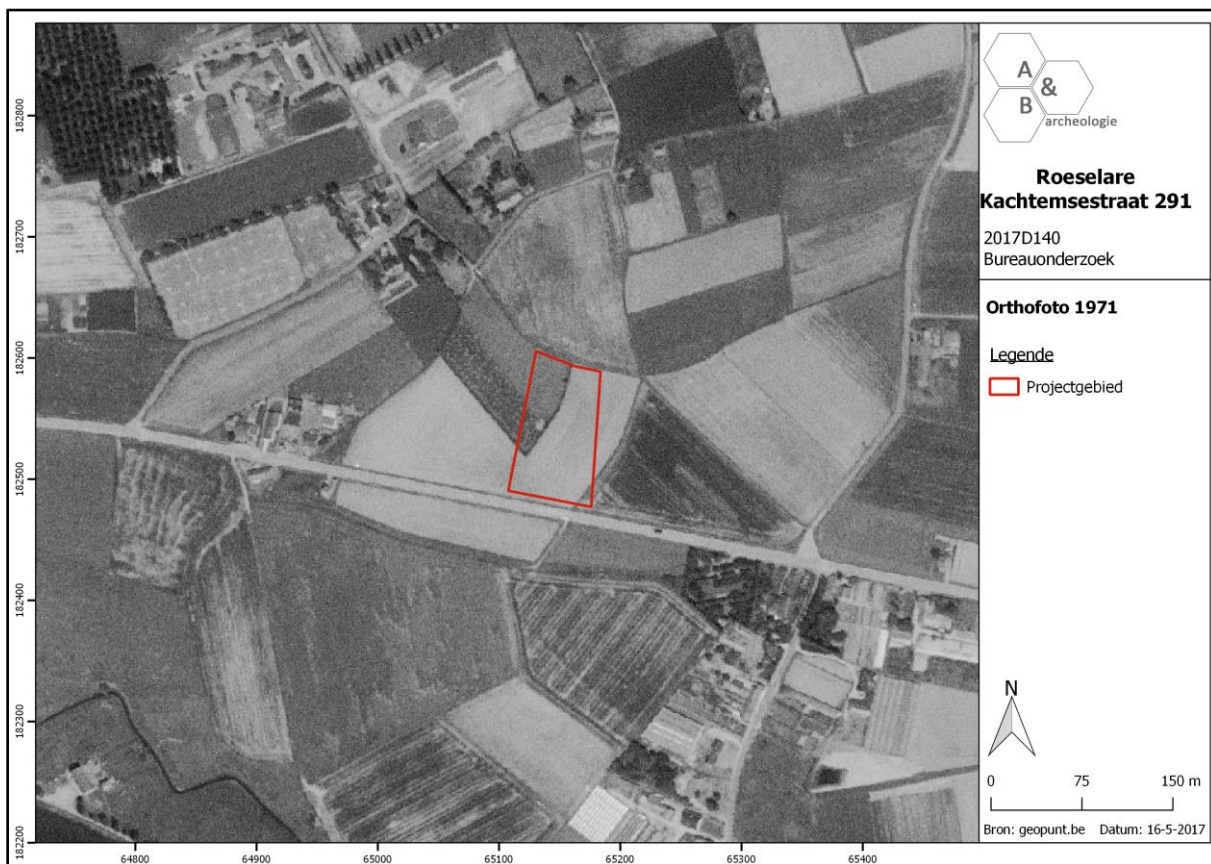
Figuur 20 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

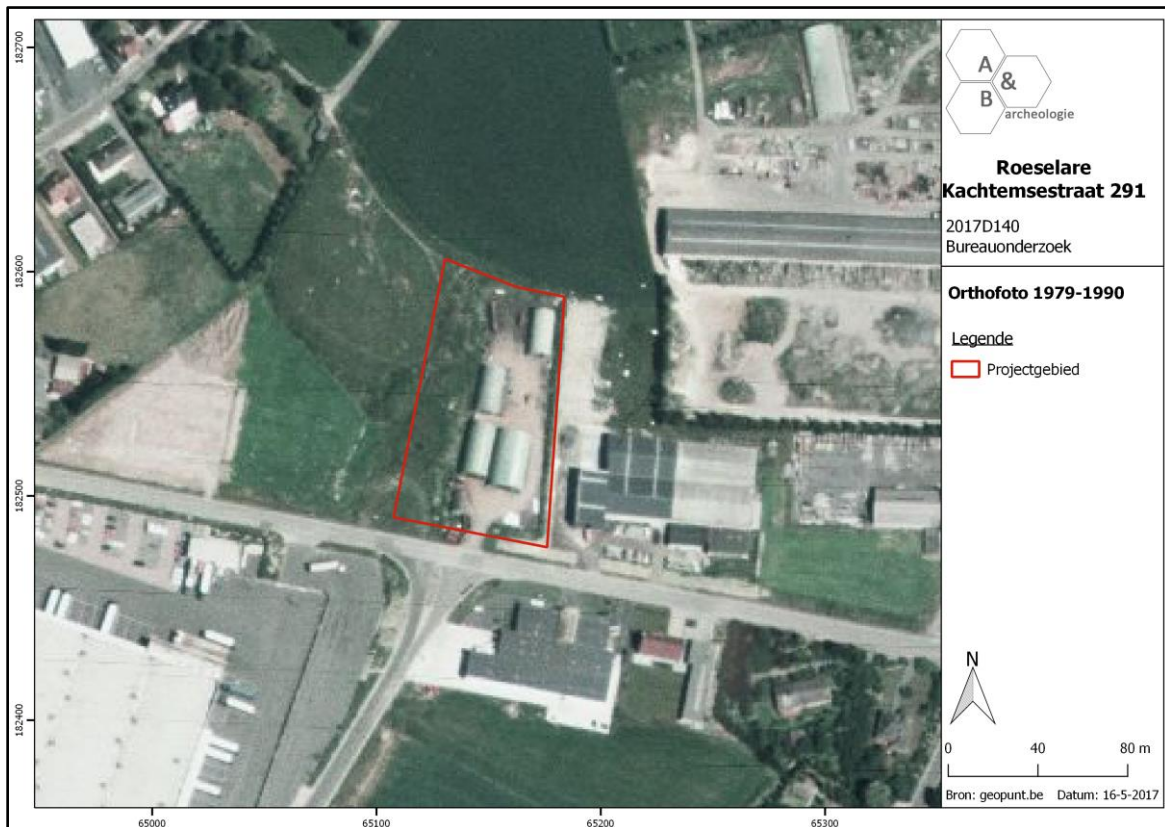
Figuur 21 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1909 (bron: cartesius.be en NGI).

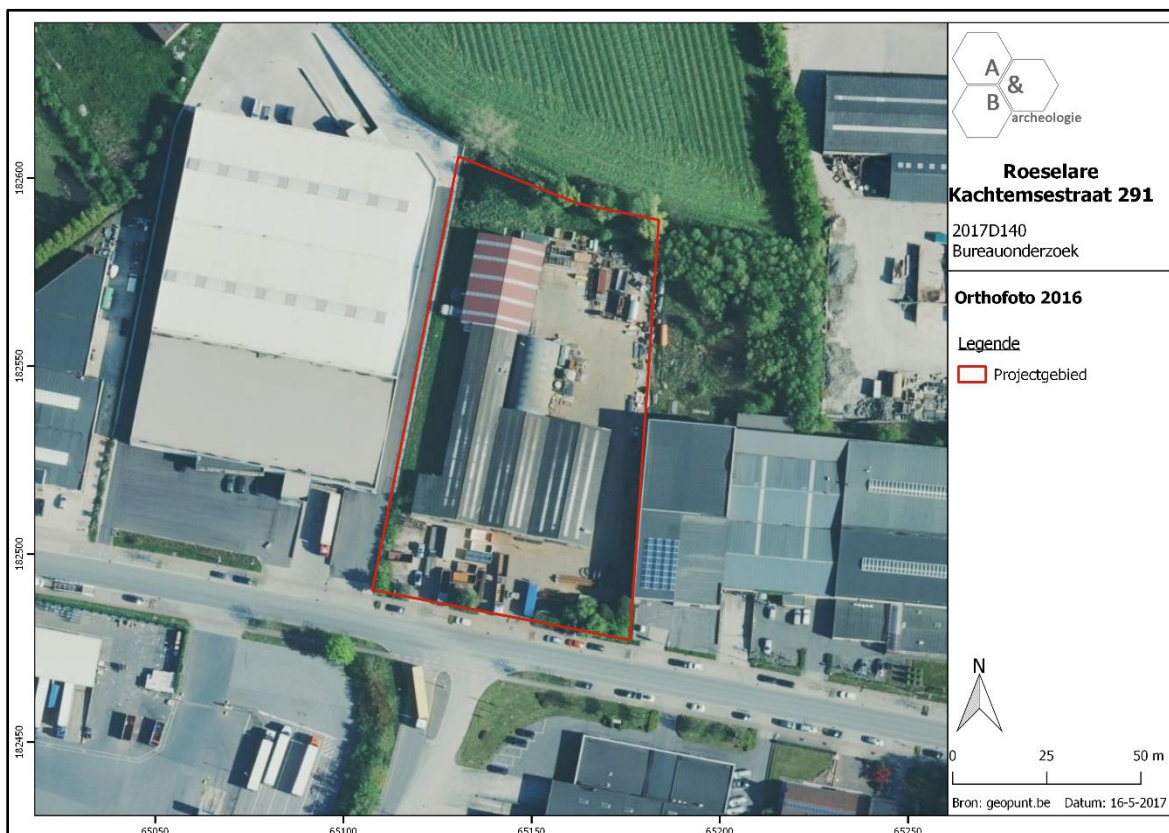
Figuur 22 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 22 augustus 1917 met zicht op Duitse loopgraven (rode lijnen) en het projectgebied in de blauwe cirkel (bron: Linesman DVD British trenchmaps).

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied een aantal sites aangegeven, die hiernavolgend besproken worden. De sites tonen duidelijk aan dat de omgeving van het plangebied en Roeselare rijk is aan archeologische sites en vondsten.

Ten westen van het plangebied, aan de oostelijke zijde van de Krommebeek bevindt zich een concentratie aan archeologische sites. Vlak aan de Krommebeek bevindt zich CAI ID 70367⁷. Hier werden in de jaren '80 van de vorige eeuw verschillende lithische artefacten teruggevonden uit het mesolithicum. Aan de Zwaikomstraat werden tijdens wegenwerken een steen- en pannenbakkerij uit de Romeinse periode blootgelegd (CAI ID 70411)⁸. De dakpanoven lag ten noorden van de kleiwinningskuil, op een hogergelegen zandrug. De bovenbouw van de oven werd niet teruggevonden. De vloer van de (cirkelvormige) stookkamer was wel gedeeltelijk bewaard. Verder was er een stookgang en -plaats. De resten van een holle boomstam werden geïnterpreteerd als tochtregelaar. Ten zuiden van de dakpanoven werd een concentratie dakpanfragmenten, waaronder veel misbaksels, aangetroffen. In de nabijheid hiervan trof men *in situ* verbrande aarde aan. Deze vondst werd geïnterpreteerd als een kleiwinningskuil, uitgezet in het alluvium van de Mandel en de Krommebeek. De kuil werd secundair gebruikt als stortplaats voor ovenresten en misbaksels.

Op het westelijke gelegen bedrijventerrein Haven De Pilders werden vondstconcentraties van Romeins materiaal teruggevonden waaronder aardewerk, *imbrices* en *tegulae* (CAI ID 70355)⁹. Nog op het bedrijventerrein werd een grote concentratie aan lithisch materiaal teruggevonden tijdens een prospectie in oktober 1977 door M. Rogge (CAI ID 70219)¹⁰ en tijdens prospecties van Blondeel en Van der Haegen (CAI ID 70218)¹¹. De artefacten dateren uit het meso- en neolithicum. Op het bedrijventerrein werd een grote opgraving uitgevoerd met sporen uit de midden-Romeinse periode (CAI ID 75166)¹². Het gaat onder meer onder een hoofdgebouw, een vijftal waterputten, grachten en greppels. In de waterputten werden enkele opmerkelijke vondsten aangetroffen waaronder een drietal bronzen ketels, een benen mesheft in de vorm van een kat en fragmenten van lederen sandalen. Ook werd een kuil met een concentratie metaalslakken teruggevonden. De slakken zouden te maken hebben met een koperbewerker. Naast de bewoning werden nog een viertal brandrestengraven aangetroffen ten noorden van het bewoningsareaal. Tijdens het onderzoek werden ook enkele losse silexartefacten teruggevonden waaronder enkele microklingen en kernen op afslag. Als laatste zijn nog enkele vroegmiddeleeuwse scherven het vermelden waard.

⁷ Goderis en Termote 1987

⁸ De Cock 1992

⁹ Goderis en Termote 1987

¹⁰ Rogge 1977

¹¹ Goderis en Termote 1987

¹² Goderis en Termote 1987, Goderis 1994, De Cock en Goderis 1994, Van Doorselaer 1992, Vanbrabant en Goderis 1997, Lesenne 1991, Goderis 2002 en Goderis 2004

Ter hoogte van de samenvloeiing van de Krommebeek en de Mandel bevond zich 't Goet ter Buerse, die de naam heeft gegeven aan de huidige straat Beursgoed (CAI ID 76420)¹³. Voor de aanleg van het rondpunt van de Kachtemsestraat heeft de laatmiddeleeuwse site met walgracht plaats moeten ruimen. De eerste geschreven vermelding zou in 1592 zijn.

Ten zuidwesten van het plangebied zijn nog drie sites aanwezig tussen de Kachtemsestraat en de Mandel. De eerste bevindt zich aan het depot van de Aldi en betreft een vondstenconcentratie uit de volle middeleeuwen van gedraaid gereduceerd aardewerk met strakke uitstaande randen en rolstempelversiering op de schouder en fragmenten van eenvoudige overgeslagen randen met versiering van ingedrukte puntenrijen (CAI ID 76419)¹⁴. Tevens zou één scherf in de Merovingische periode geplaatst kunnen worden. De vondsten werden aangetroffen door Jozef Goderis in 1979 en 1981. CAI ID 70395 en CAI ID 70397 zijn twee locaties waar silexartefacten uit het meso- en neolithicum werden teruggevonden¹⁵.

Ten oosten van het plangebied, aan de hoek van Rumbeeksegravier en de Kachtemsestraat werden enkele silexartefacten teruggevonden waaronder materiaal uit het finaal-paleolithicum (CAI ID 70228)¹⁶.

Ten noorden bevinden zich twee sites ter hoogte van de Ardooisesteenweg en de Izegemse aardeweg. Onder CAI ID 211407 werd een vooronderzoek uitgevoerd door Baac Vlaanderen naar aanleiding van een nieuwe verkaveling¹⁷. Bij het onderzoek werden naast enkele greppels nog twee houtskoolmeilers aangetroffen. Verder onderzoek werd niet geadviseerd. Onder CAI ID 162339 wordt een vooronderzoek aangegeven uitgevoerd door Archebo in 2012¹⁸. Bij het vooronderzoek werden enkele vage natuurlijke sporen aangetroffen, verder onderzoek werd niet geadviseerd.

Ten zuidoosten van het terrein bevindt zich het Mezegemgoed (CAI ID 71534). Deze site betreft een site met walgracht en zou haar oorsprong kennen in de late middeleeuwen. Een archeologienota opgesteld door De Logi en Hoorne aan de Pildersweg en deels op de site (ROE-PIL-16 – ID 1100). Er werd een vooronderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd. Er werden geen indicaties gevonden voor de aanwezigheid van in situ steentijdartefacten. Wel werden houtskoolmeilers en grachtstructuren aangesneden. Beide spoorgroepen kaderen in menselijke landinrichting en landontginningen. Er werden geen bewoningssporen aangetroffen.

Het archeologisch kader toont duidelijk het archeologisch potentieel aan van het gebied in de buurt van de Krommebeek en de Mandel. Op basis hiervan kan gesteld worden dat het archeologisch potentieel van het terrein hoog is.

¹³ Goderis en Termote 1987

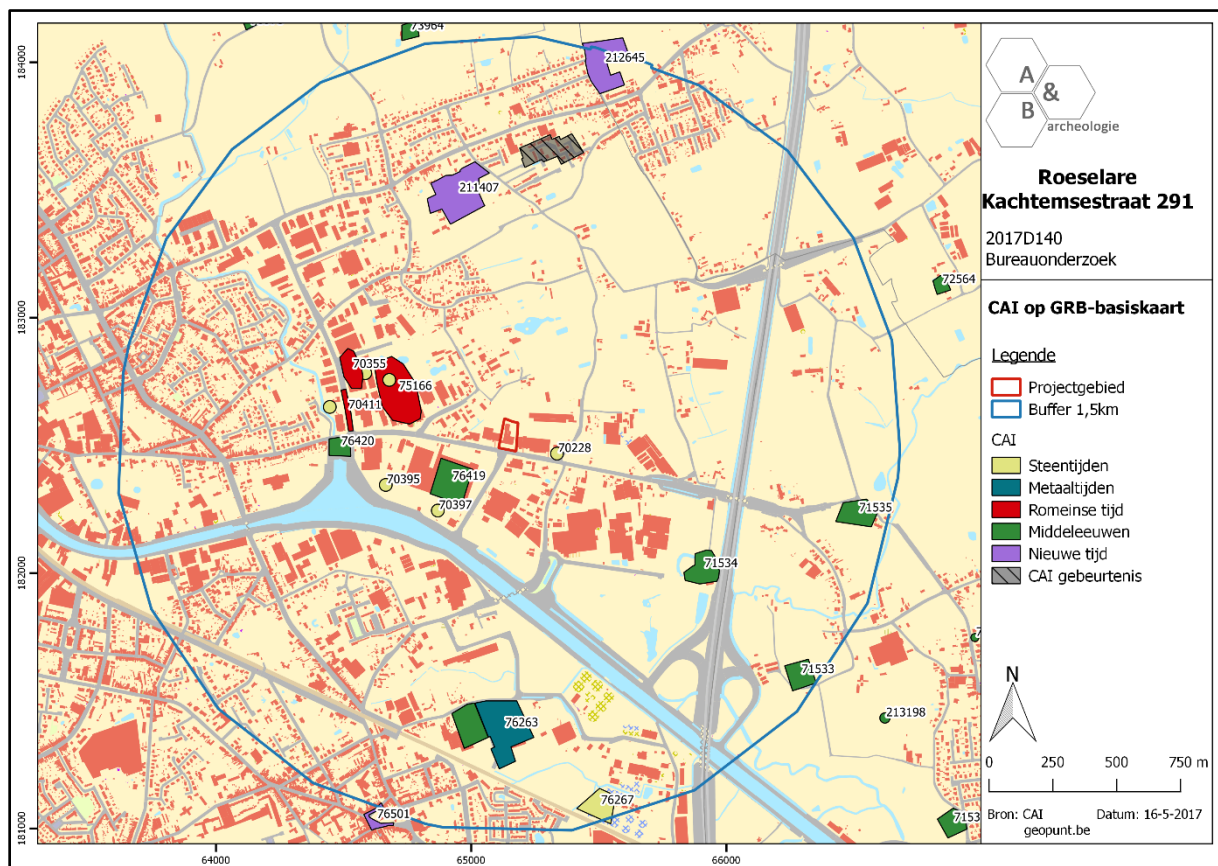
¹⁴ Goderis 1985

¹⁵ Goderis en Termote 1987

¹⁶ Goderis en Termote 1987

¹⁷ Demoen en Gierts 2016

¹⁸ Devroe en Claesen 2012

Figuur 26 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de-, 19de- en vroeg 20ste eeuwse cartografische bronnen en de luchtfoto van 1971 kan gesteld worden dat er geen bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Het terrein is tijdens deze periode in gebruik als landbouwgebied. Pas tussen 1971 en 1990 wordt het terrein en de omliggende percelen ingenomen bij de uitbreiding van de industriezone.
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.
- Het terrein is volledig ingenomen door gebouwen en asfaltverhardingen met uitzondering van een kleine groenzone aan de noordelijke grens. Daarnaast is op het Digitaal Hoogtemodel duidelijk op te merken dat het terrein een scherpe grens vormt met het noordelijke gebied en beduidend lager gelegen is. Wellicht heeft dit te maken met een eerder nivellering en afgraving bij het bouwrijp maken. Ook bij de naastliggende percelen is dit het geval. Op basis hiervan en door de aanwezige bebouwing en verhardingen kan gesteld worden dat reeds een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden, waardoor de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen eerder beperkt is.
- Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er een hoge potentiële waarde aan het terrein kan toegeschreven worden, gezien de diverse sporen, vondsten en structuren in de directe omgeving uit diverse periodes (steentijd, Romeinse periode en volle middeleeuwen). Ook vormt de gunstige topografische en bodemkundige ligging op een droge grond nabij de Krommebeek en de Mandel een belangrijk criterium.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande loodsen/hangaars (ca. 2289m²) gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgebroken. Dit zal gefaseerd gebeuren aangezien het bedrijf tijdens deze

werken operationeel dient te blijven. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuwbouw van 3744m² met achteraan een bijbehorende luifel van 260m². Rondom de nieuwbouw wordt een nieuwe betonverharding aangelegd. De werkzaamheden concentreren zich in hoofdzaak op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen in de bodem beperken zich hierdoor. Daarnaast is op het Digitaal Hoogtemodel duidelijk op te merken dat het terrein een scherpe grens vormt met het noordelijke gebied en beduidend lager gelegen is. Wellicht heeft dit te maken met een eerder nivellering en afgraving bij het bouwrijp maken. Ook bij de naastliggende percelen is dit het geval. Op basis hiervan en door de aanwezige bebouwing en verhardingen kan gesteld worden dat reeds een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden, waardoor de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen eerder beperkt is. Een verder archeologisch (voor)onderzoek is op basis van deze argumentering niet zinvol.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel bevindt zich een concentratie aan archeologische sites in de omgeving van het plangebied met vondsten uit het steentijd en bewoningssporen uit de Romeinse tijd. Vooral de Romeinse kern ten westen van het plangebied, aan de Krommebeek en het industriegebied Haven De Pilders, vormt een archeologische kernzone. De historische gegevens beperken zich tot cartografische bronnen uit de periode van de 18de tot de 21ste eeuw. Hierop is geen bewoning te zien binnen het plangebied tot in het laatste kwart van de 20ste eeuw. Vanaf die moment wordt het terrein bouwrijp gemaakt en worden gebouwen ingepland.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het grootste deel van het terrein is momenteel ingenomen door gebouwen (loodsen/hangaars) en asfaltverhardingen. Slechts een klein deel in het noorden is ingenomen als groenzone. Daarnaast is op het Digitaal Hoogtemodel duidelijk op te merken dat het terrein een scherpe grens vormt met het noordelijke gebied en beduidend lager gelegen is. Wellicht heeft dit te maken met een eerder nivellering en afgraving bij het bouwrijp maken. Ook bij de naastliggende percelen is dit het geval. Op basis hiervan en door de aanwezige bebouwing en verhardingen kan gesteld worden dat reeds een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden, waardoor de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen eerder beperkt is.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande loodsen/hangaars (ca. 2289m²) gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgebroken. Dit zal gefaseerd gebeuren aangezien het bedrijf tijdens deze werken operationeel dient te blijven. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuwbouw van 3744m² met achteraan een bijbehorende luifel van 260m². Rondom de nieuwbouw wordt een nieuwe betonverharding aangelegd. De werkzaamheden concentreren zich in hoofdzaak op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen in de bodem beperken zich hierdoor.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter gezien de omliggende sites is de kans op het aantreffen van archeologische sporen zeer reëel, maar wellicht beperkt door de hoge verstoringsgraad.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Op basis van de bureaustudie, de geplande werken en de hoge verstoringsgraad kan gesteld worden dat geen verder archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk is.

4. Samenvatting

Het terrein, gelegen in Roeselare met een totale oppervlakte van 7136m², bevindt zich aan de noordelijke zijde van de Kachtemsestraat met huisnummer 291. Recht tegenover het plangebied bevindt zich de Maïslaan. Momenteel is het terrein voorzien van loodsen en hangaars (ca. 2289m²) omgeven door asfaltverhardingen. Het grootste deel wordt ingenomen door de gebouwen en verhardingen. Enkel het noordelijke deeltje en aan de westelijk rand zijn groenzones aanwezig. Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden op: Roeselare, afdeling 3, sectie B, perceel nr. 1688c.

Binnen de grenzen van het plangebied worden vier bodemtypes aangegeven. Het grootste deel wordt aangegeven met het type Scg. Deze bodem kenmerkt zich als een matig droge lemige zandbodem met een duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. Het zuidelijke deel wordt aangegeven als een SdP(s) bodem. Een dergelijke bodem betreft een matig natte lemige zandbodem zonder profielontwikkeling of met een onbepaalde profielopbouw. Centraal in het plangebied wordt een Sep bodem gekarteerd. Dit type is een natte lemige zandbodem zonder profielontwikkeling. Als laatste komt in de noordoostelijke tip een Sbg bodem voor. Deze is vergelijkbaar met een Scg bodem, maar veel droger.

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel bevindt zich een concentratie aan archeologische sites in de omgeving van het plangebied met vondsten uit het steentijd en bewoningssporen uit de Romeinse tijd. Vooral de Romeinse kern ten westen van het plangebied, aan de Krommebeek en het industriegebied Haven De Pilders, vormt een archeologische kernzone. De historische gegevens beperken zich tot cartografische bronnen uit de periode van de 18de tot de 21ste eeuw. Hierop is geen bewoning te zien binnen het plangebied tot in het laatste kwart van de 20ste eeuw. Vanaf die moment wordt het terrein bouwrijp gemaakt en worden gebouwen ingepland.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande loodsen/hangaars (ca. 2289m²) gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgebroken. Dit zal gefaseerd gebeuren aangezien het bedrijf tijdens deze werken operationeel dient te blijven. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuwbouw van 3744m² met achteraan een bijbehorende luifel van 260m². Rondom de nieuwbouw wordt een nieuwe betonverharding aangelegd. De werkzaamheden concentreren zich in hoofdzaak op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen in de bodem beperken zich hierdoor.

Daarnaast is op het Digitaal Hoogtemodel duidelijk op te merken dat het terrein een scherpe grens vormt met het noordelijke gebied en beduidend lager gelegen is. Wellicht heeft dit te maken met een eerder nivellering en afgraving bij het bouwrijp maken. Ook bij de naastliggende percelen is dit het geval.

Op basis van het Digitaal Hoogtemodel en door de aanwezige bebouwing en verhardingen kan gesteld worden dat reeds een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden, waardoor de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen eerder beperkt is. Een verder archeologisch (voor)onderzoek is op basis van deze argumentering niet zinvol.

5. Bibliografie

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Roeselare>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- Archeologienota en proefsleuvenonderzoek De Logi & Hoorne ID 1100 Roeselare Pildersweg
- DE COCK S., 1992, Spiere gem. Spiere-Helkijn. Noodopgraving bij de normalisatie van de Grote Spierebeek, in: Termote, J. (red.), De Opgravingsactiviteiten van de vereniging voor oudheidkundig bodemonderzoek in West-Vlaanderen over de werkjaren 1990, 1991, en 1992, in: *Westvlaamse Archaeologica* 8, 3, p. 74.
- DE COCK S. & GODERIS J., 1994, Veldactiviteiten van de vereniging voor oudheidkundig bodemonderzoek in West-Vlaanderen over de werkjaren 1993 en 1994, in: *Westvlaamse Archaeologica* 10, p. 76-81.
- DEMOEN D. & GIERTS I., 2016, *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare - Izegemseardeweg*, BAAC- Vlaanderen Rapport nr. 169, Gent.
- DEVROE A. & CLAESEN J., 2012, *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare - Izegemseardeweg*, Archebo-Rapport 2012/07
- GODERIS J., 1985, Recente Middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding, in: *Westvlaamse archaeologica* 1985, 1: p. 28-36.
- GODERIS J., 1994, Twee Romeinse mesheften gevonden te Roeselare, in: *Westvlaamse Archaeologica* 10, p. 61-69.
- GODERIS J., 2002, Bedrijventerrein Roeselare-Haven: archeologisch noodonderzoek 1986-1994, in: *Tentoonstelling, Geo- Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002*, p. 27-36.
- GODERIS J., 2004, 5 Gallo-Romeinse waterputten in een artisanale wijk te Roeselare, in: *Tentoonstelling, water en vuur in de natuur, Villa Eksternest, Zilverberg, 12 september-26 september 2004*, p. 34-49.
- GODERIS J. & TERMOTE J., 1987, Prospectie en vooronderzoek te Roeselare Bedrijventerrein Haven, in: *Westvlaamse Archaeologica* 3, 1, p. 29-36.

- LESENNE M., 1991, Roeselare (W.-Vl.), in: *Archeologie 1990*, 87.
- ROGGE M., 1977, Bossuit (W.-Vl.): romeins site, in: *Archeologie 1977/2*, p. 96.
- VANBRABANT K. & GODERIS J., 1997, Noodonderzoek van een Romeinse dakpanoven te Roeselare, in: *Romeinendag 27 maart 1997*, 20-24.
- VAN DOORSELAER A., 1992, Balans van 15 jaar V.O.B.O.W.-opgravingen in West-Vlaanderen, in: *Westvlaamse Archaeologica 8*, 2-30.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Uitsnede uit het plan ‘huidige toestand’ (bron: initiatiefnemer)..... 7

Figuur 2 Zicht op het plangebied met de asfaltverhardingen en de loodsen/hangaars. 8

Figuur 3 Zicht op nieuwbouw met bovenaan de dwarsdoorsnedes (bron: initiatiefnemer)..... 9

Figuur 4 Uitsnede uit het kadasterplan (bron: geopunt.be). 10

Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 11

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 12

Figuur 7 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ... 12

Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... 13

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be)..... 14

Figuur 10 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV). 15

Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 15

Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV)..... 16

Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be)..... 17

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be)..... 18

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart - type 1 (bron: geopunt.be). 18

Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be). 21

Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 21

Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). 22

Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be). 22

Figuur 20 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI). 23

Figuur 21 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1909 (bron: cartesius.be en NGI). 23

Figuur 22 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 22 augustus 1917 met zicht op Duitse loopgraven (rode lijnen) en het projectgebied in de blauwe cirkel (bron: Linesman DVD British trenchmaps). 24

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be)..... 24

Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be)..... 25

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be)..... 25

Figuur 26 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 28